

A szövegértési feladatok megoldásának értékelése, pontozása

- A válaszokra csak a javítási-értékelési útmutatóban megadott pontszámok, illetve részpontszámok adhatóak. Fél pont nem adható.
- A hiányzó válasz minden esetben 0 pont.
- Az értékelő tanár a dolgozatban jelölje és pontozza a helyesírási hibákat, és a pontszámot adja hozzá a szövegalkotási feladat helyesírási pontszámaihoz. A helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadók.
- A feladatokra a javító tanár csak az útmutatóval lényegileg egyező tartalmú választ értékelheti pontokkal. Az aláhúzások is jelzik az elvárt tartalmi elemeket.
- A pontozásban figyelembe kell venni a felelet megfogalmazását is, amennyiben ezt az útmutató előírja.

Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!

SÜMEGI NOÉMI: FALFIRKÁSZOK

Évtizedes háború dúl a közterületeket kidekoráló graffitisek és az ellenük fellépők között. A falfirkák eltüntetésére dollármilliárdokat költenek szerte a világon, ám az önkifejezés ezen formáját sehol sem tudták teljesen megfékezni. A XIII. kerületi önkormányzat most új rendelettel próbálja legalább a főbb útvonalakat megóvni a szennyeződésektől, ám a technika fejlődését a graffitisek is követik. A háború folytatódik.

Ha jellegzetes bő szárú, zsebes nadrágot, pólót, szemükbe húzott baseballsapkát viselő fiúkat látunk éjszaka gyülekezni valamelyik aluljáróban, akkor biztosak lehetünk benne, hogy nem firkálásra indulnak. Az igazi writerek (graffitírók) ugyanis ilyenkor álcázzák magukat, és még véletlenül sem vesznek fel a szubkultúrához tartozó öltözéket. A minél szűkebb nadrág javasolt ilyenkor, a festékeskannákat pedig egyszerű táskákba kell pakolni. Fontos viszont, hogy a ruházat sötét legyen. A főváros, az önkormányzatok, a polgárőrök, a közvagyon védelméért és a vizuális környezetünkért szót emelőik igyekezete ellenére a firkászbandák újabb és újabb bevetésre indulnak.

„A lélek kiáltása ez a közöny ellen” – írta a graffitiről hat évvel ezelőtt a Vatikán hivatalos lapja, ám a falfestmények ellen nem sokkal ezután kampányt indító Olaszországban is inkább vandalizmusnak tartják az „utcai művészet” ezen ágát. Az ötvenes években Amerika nyugati partjainál indult graffiti egyidős az ellene folytatott küzdelemmel. A bevándorló, gettóban lakó nagyvárosi fiatalok a bandaháborúkban a falfirkákat a területhatárok kijelölésére használták. A graffiti a hetvenes években New Yorkban törte át az underground határait: egy, a várost a névjegyével telepíngáló görög származású fiattal interjút készített a The New York Times. Ettől kezdve számos, szegénységben felnőtt fiatal érezte úgy, hogy egyedi rajzaival, a mindenütt ott virító névjegyével kitűnhet a tömegeből, és sztárrá válhat.

A nyilvános helyekre festett dekorációk alapvető motivációja ma is ez: ismertnek, híresnek lenni ország-, sőt világszerte. Azért olyan vonzó metrószerelvényekre vagy vasúti vagonokra fújkálni, mert azok az alkotó hírét elviszik messzi tájakra is. „Magyarországon a nyolcvanas évek első felében – Fenyő Miklós breaklemezésével és a Jugoszláviából áthozott albumokkal egy időben – Békásmegyeren jelentek meg az első falfirkák” – mondta lapunknak Gedei Norbert szemináriumvezető, aki az ifjúsági szubkultúrákról tart előadást az ELTE-n. Azóta Amerikában és Európa nagyvárosaiban is próbálták megszelídíteni, a kortárs képzőművészet részévé tenni a graffitit. Magyarországon is rendeztek versenyeket, kiállításokat, sőt néhány

fiatalnak tényleg sikerült kitűnni, s később számítógépes grafikusként vagy reklámszakemberként elhelyezkedni. Mint például annak a fiúnak, aki az állványokon fölmászva a Keleti pályaudvar frissen felújított homlokzatának legtetéjét pingálta össze. A többség szerint azonban a falfirkálás ízet éppen az adja, hogy illegális tevékenység.

Néhány éve a firkászok támadásainak leginkább kitett III. kerület döntött úgy, hogy bizonyos helyeken engedélyezi a rajzolást, másutt viszont kíméletlenül lecsap a pingálókra. A Filatorigát azóta legendás gyakorlóhelyé vált, a HÉV utazóközönsége naponta megtekintheti az újabb és újabb alkotásokat. Nem lehet viszont azt állítani, hogy a writerek a kerület egyéb épületeit megkímélték volna.

A graffitisek szerint ez a minden jóval együtt járó rossz: a becsületkódexük szerint ugyanis például a templomok tabunak számítanak, ezt azonban nem mindenki tartja be. A fővárosban negyven, tekintélyt kivívott graffitis működik, de több száz olyan úgynevezett tagelő van, aki csupán az egy-két betűből álló kézjegyet (tag) hagyja ott minden létező felületen. A nagymenők csak oda fújnak, ahova szerintük egy kép „való”. Műemlék erre nem alkalmas, a budai vár sem, de egy vasúti vagy metrókocsi láttán minden graffitis szíve megdobban. Utóbbi esetében külön kihívást jelent, hogy ezeket a szerelvényeket mindenütt a világon szigorúan őrzik. Néhány éve egy magyar fiú éppen egy ilyen metróalagútban lelte halálát, amikor kilenc méter magasból a mélybe zuhant.

A Gresham-palota beruházói 200 ezer dollárt költöttek csak arra, hogy a falakat hat méter magasságig felületkezeljék a graffitik ellen. A legújabb hírek szerint pedig ezentúl csak úgy épülhet ház Angyalföld városképi szempontból kiemelt területein, ha az utcáról látható homlokzatot legalább három méter magasságig graffiti elleni anyaggal vonják be. Ugyanez vonatkozik a felújításokra is. Literáti Nagy Gabriella, a XIII. kerületi önkormányzat vezető főtanácsosa lapunknak elmondta: évek óta gondolkodtak már azon, hogy mit lehetne tenni a firkák ellen. A szándék és a védekezést lehetővé tevő technikai fejlődés mostanra találkozott: a kezelt felületekről a későbbiekben könnyedén el tudják távolítani a szennyeződést. A speciális bevonat megakadályozza, hogy a festék beszívódjon a homlokzati felület mélyebb rétegeibe, így a falfirka oldószerrel lemosható. Graffitisek körében azonban már legalább hatféle olyan – külföldről behozott és rapsztárok által reklámozott – filctoll forog közkezen, ami mindenféle taszító felületet is megfog.

Más módon azonban elég nehéz a falfirkák ellen harcolni, hiszen a tettenérés szinte lehetetlen, a szabálysértési eljárásban kiróható maximum 100 ezer forintos pénzbüntetés vagy a szándékos rongálásért kapható felfüggesztett szabadságvesztés sem tart vissza senkit az önkifejezéstől. A rendőrségnek nincs kapacitása arra, hogy éjjelente firkálókat hajkurásszon, ez sok helyütt a polgárőrökre marad. Sándor János András, a Csongrád megyei polgárőrség szóvivője szerint az lenne az igazi büntetés, ha a rongálóknak - köztük a nem büntethető fiatalokéknak - maguknak kellene az épületeket megtisztítaniuk.

Szeged egyébként – a szintén nagyon „fertőzött” Eger mellett – élen jár a falfirkák elleni harcban. A polgárőrségen belül külön nongraffiti munkabizottságot hoztak létre. Számítógépes nyilvántartásba veszik a városban megjelenő rajzokat, és a kézjegyek alapján azonosítják az elkövetőket. Szeged 20 ezer egyetemistája, valamint 15 ezer közép- és általános iskolása közül több százan érzik úgy, hogy nyomot kell hagyniuk tanulmányaik színhelyén: a polgárőröknek sokszor az iskolai vécékben is megtalálható

motívumok alapján sikerül az elkövetők nyomára bukkanni. Ha még friss, nedves képpel találkoznak, tudják, a tettesek is valahol a közelben tartózkodnak. Gyakran meg is találják – a menekülés szempontjából is hasznos – gördeszkával, görkorcsolyával, BMX kerékpárral felszerelt fiatalokat: ha a flakonok is náluk vannak, akkor megvan a tárgyi bizonyíték is.

Sándor János András – aki maga is BMX-es volt – próbál jó szóval hatni a fiatalokra: az lenne a kívánatos, ha tettvágyukat értelmesebb célokra fordítanák, s ha lenne több szabad felület a városban, ahová a tényleg művészi értékű képeket legálisan lehet felfesteni. Akkor akár graffititurizmus célpontja is lehet Szeged.

1. A 2-3. bekezdés megemlíti a falfirka-történelemből három időszakot.

a) Ennek alapján töltsd ki a következő táblázatot!

	időszak/korszak	helyszín/térség	művelők
I.	<i>ötvenes évek</i>	<i>Amerika nyugati partjai</i>	<i>bevandorló, gettóban lakó nagyvárosi fiatalok</i>
II.	<i>hetvenes évek</i>	<i>New York</i>	<i>szegény családok fiataljai („szegénységben felnőtt fiatalok)</i>
III.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>utóbbi évek (nyolcvanas évektől)</i> • <i>nyolcvanas évek első fele</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Amerika és Európa nagyvárosai</i> • <i>Békásmegyer</i> 	<i>fiatalok</i>

Hibás vagy hiányzó megoldásért nem adható pont.

7-9 helyes rovat: **3 pont**

4-6 helyes rovat: 2 pont

3 helyes rovat: 1 pont

0-2 helyes rovat: 0 pont

b) Hogyan alakult a graffiti jelentése, közösségi megítélése? Válaszoljon a kérdésekre!

- A graffiti először jel volt. – Minek a jele?
területhatárok kijelölése a bandaháborúkban
- Azután eszköz lett. – Mi volt a művelőinek a célja?
kiemelkedés; ismertté, híressé válás
- A társadalom értékévé próbálja tenni. – Hogyan?
versenyek, kiállítások szervezése

Minden lényegileg helyes megoldásért: 1 pont.

Hibás vagy hiányzó megoldásért nem adható pont.

3 helyes megoldás: **3 pont**

2 helyes megoldás: 2 pont

1 helyes megoldás: 1 pont

0 helyes megoldás: 0 pont

2. Fogalmazza meg egy-egy mondatban saját szavaival, hogy a következő három graffitis esetével mit példáz a szöveg!

- az amerikai napilap beszélgetése a görög fiatallal:

A falfirka és falfirkáló egy ponton kilépett ismeretlenségből, az underground világból.

- a Keleti pályaudvar frissen felújított homlokzatának legtetjét kidekoráló fiú:

Lehetséges a falfirkával kiemelkedni, és azután karriert befutni a polgári életben.

- az egyik metróalagútban elszenvedett végzetes baleset:

A metrókocsi – veszélyei ellenére – kedvelt felülete a falfirkászoknak./A kedvelt metrókocsi veszélyes hely.

Minden lényegileg helyes mondatért: 1 pont.

Hibás vagy hiányzó megoldásért nem adható pont.

3 helyes megoldás: **3 pont**

2 helyes megoldás: 2 pont

1 helyes megoldás: 1 pont

0 helyes megoldás: 0 pont

3.

a) Állapítsa meg, hogy a megszólaltatott szakértők közül ki beszél a falfirkával kapcsolatban a következő témákról!

- a falfirka és a zenei irányzatok párhuzamos megjelenése *Gedei Norbert*
- vegyészeti eljárások a falfirkák ellen *Literáti Nagy Gabriella*
- a meggyőzés lehetősége *Sándor János András*

3 helyes név: **2 pont**

2 helyes név: 1 pont

0-1 helyes név: 0 pont

b) Fogalmazza meg 1-1 mondatban, hogy a három szakértő megnyilvánulásában milyen hozzáállás érhető tetten!

- *Gedei Norbert: kutatóként mint kulturális jelenséggel foglalkozik a falfirkával – semleges a jelenséggel kapcsolatban.*
- *Literáti Nagy Gabriella: a város (XIII. kerület) épületeinek védelmét képviseli – a falfirkákkal szemben.*
- *Sándor János András: polgárőrként üldözi, büntetni a firkálást, volt BMX-esként megértően viszonyul hozzá.*

Mondatonként bármely helyes válaszelemért: 1 pont.

Adható: **3, 2, 1, 0** pont.

4. Miért nem jelentenek teljes megoldást a szöveg szerint a közterület védelmében a következő próbálkozások?

- engedélyezett helyek
„A többség szerint azonban a falfirkálás ízeit éppen az adja, hogy illegális tevékenység.”
- felületkezelés
„Már legalább hatféle olyan – külföldről behozott és rapsztárok által reklámozott – filctoll forog közközén, ami mindenféle taszító felületet is megfog.”
- büntetés
A tettenérés lehetetlen, a büntetésnek nincs visszatartó ereje, a rendőrségnek nincs kapacitása.

Válaszként elfogadható idézet vagy saját megfogalmazás.

3 helyes magyarázat: **3 pont**

2 helyes magyarázat: 2 pont

1 helyes magyarázat: 1 pont

0 helyes magyarázat: 0 pont

5. Egy menő graffitíró naplójából?

A szöveg információi alapján húzza alá, hogy az alábbi naplórészlet mely közlései nem egyeztethetők össze egy tekintélyt kivívott, becsületkódexet betartó graffitíró tevékenységével! A részlet után tételesen indokolja döntését!

„Lehet, hogy annyi az életművemnek?! Megjelent valami új falfesték, és nem létezik olyan spray, filc vagy festék, ami megmaradna rajta!! Nem elég, hogy titokban kell csinálnunk, amit minden graffitis utál! Na szóval, hogy elkerüljük a lebukást, kora hajnalban indultunk a barátainkkal, kezünkben a festékes edényekkel, de még nem tudtuk, hova is menjünk: volt, aki a Keleti pályaudvart, volt, aki a Várát akarta inkább. Én a Keletibe akartam menni, mert a vasúti kocsi veszélytelenebb terep, de a többiek azt mondták, hogy a Várban több a felület, ők meg minél több helyre akariák fújni a betűiket. Ez szerintem hülyeség.”

- *már legalább hatféle minden felületet befogó filctoll létezik*
- *a graffitisek többsége élvezzi, hogy illegális a működésük*
- *késő este, éjszaka indulnak rajzolni*
- *a festékes edényt elrejtik, pl. táskába*
- *a Vár komoly graffitisnek tabu*
- *a vasúti kocsikat mindenütt a világon nagyon őrzik*
- *a nagymenőknek nem az a fontos, hogy minél több helyen megjelenjenek, ők csak a szerintük arra való helyre fújnak*

A jó részlet aláhúzására csak az annak megfelelő indoklással együtt adható pont.
Helytelen vagy hiányzó aláhúzásra és/vagy indoklásra nem adható pont.

7 helyes megoldás: **6 pont**

6 helyes megoldás: 5 pont

5 helyes megoldás: 4 pont

4 helyes megoldás: 3 pont

3 helyes megoldás: 2 pont

2 helyes megoldás: 1 pont

0-1 helyes megoldás: 0 pont

6. A „graffitinyomozót” számos jelenség (tárgy, eszköz, hely) segítheti az illegális graffitisek megtalálásában. Keresse ki a szövegben említett lehetőségeket, és sorolja be ezeket a következő kategóriákba!

- Az elkövetők azonosítása: *számítógépes nyilvántartás; kézjegyek; iskolai vécék.*
- „Forró nyom”: *friss, nedves kép; gördeszékával, görkorcsolyával, BMX kerékpárral felszerelt fiatalok.*
- Tárgyi bizonyíték: *flakonok.*

A helyes jelenségekért csak a jó besorolással együtt adható pont.
Amennyiben minden jelenséget megtalált, de 1-2 tévedés van a besorolásban,
akkor összesen 2 pont adható.
Ha hiányzik jelenség, és 2-nél több van rossz helyen, akkor nem adható pont.

6 helyes megoldás jó helyre sorolva: **3 pont**
5 helyes megoldás jó helyre sorolva: 2 pont
3-4 helyes megoldás jó helyre sorolva: 1 pont
0-2 helyes megoldás (jó helyre sorolva): 0 pont

7. A cím alatti felvezető szöveg három különböző kifejezést használ a graffiti megnevezésére.

a) Keresse ki a három kifejezést!

- *falfirkák*
- *az önkifejezés (ezen) formája*
- *szennyeződések*

3 helyes megoldás: **1 pont**
0-2 helyes megoldás: 0 pont

b) A szöveg további része a következő kifejezéseket használja még:

- **a graffiti megnevezésére:** *falfestmény, egyedi rajz, vandalizmus, művészi értékű kép;*

- **a graffiti művelői megnevezésére:** *alkotó, rongálók, közterületeket kidekoráló graffitisták, firkászbandák.*

Döntse el, hogy ezek közül a kifejezések közül melyikben nyilvánul meg elfogadó és melyikben egyértelműen elutasító megítélés! Sorolja be mindegyik kifejezést!

- elfogadó: *falfestmény, egyedi rajz, alkotó, művészi értékű kép*
- egyértelműen elutasító: *vandalizmus, rongálók, közterületeket kidekoráló graffitisták, firkászbandák*

Minden elemében helyes besorolás: **2 pont**
1-2 hibás besorolás: 1 pont
3-nál több hibás besorolás: 0 pont

c) A szöveg graffiti(sek)re használt szavai eltérő minősítéseket sugallnak. Indokolja meg 1-1 mondatban, hogy a következő mondatok aláhúzott szavai miért illenek a mondatkörnyezetbe!

- „közvagyron védelméért és a vizuális környezetünkért szót emelők igyekezete ellenére a firkászbandák újabb és újabb bevetésre indulnak”
A közvagyon és a környezet érték, akik ezt pusztítják, azokat lekezelő (firkász) illetve pejoratív (banda) minősítés illeti meg.
- „néhány fiatalnak tényleg sikerült kitűnni s később számítógépes grafikusként vagy reklámszakemberként elhelyezkedni”
A majdani előremenetelt előlegezi meg a szóhasználat: a semleges fiatal szó.

- „a polgárőröknek sokszor ... sikerül az elkövetők nyomára bukkanni”
A rendet védő polgárőrök nézőpontját tükrözi a hivatalos szóhasználat: a szemükben a graffitisek bűntettet követnek el.
- „a III. kerület ... bizonyos helyeken engedélyezi a rajzolást, másutt viszont kíméletlenül lecsap a pingálókra.”
A legális helyhez társítja szöveg a semleges rajzolás, az illegális helyhez („másutt”) a lekicsinylő pingálás szót.

Minden lényegileg helytálló és nyelvileg szabatos indoklás: 1 pont.

Nem adható pont, ha az indoklás tartalmatlan, és/vagy a megfogalmazása nem szabatos.

4 jó megoldás: **4 pont**

3 jó megoldás: 3 pont

2 jó megoldás: 2 pont

1 jó megoldás: 1 pont

0 jó megoldás: 0 pont

8. Keresse meg a szöveg azon megállapításait, amelyeket a következő, más forrásból származó idézetek fejtenek. Írja az idézetek fölé a vonatkozó mondatot, félmondatot! (Az idézetek a szöveg sorrendjében haladnak.)

A) „A lélek kiáltása ez a közöny ellen. – írta a graffitiről hat évvel ezelőtt a Vatikán hivatalos lapja.”

„A firkászok kétségbeesett kiáltása-üzenete a falakon: *KOMMUNIKÁLJATOK VELÜNK!*...”

B) „Magyarországon a nyolcvanas évek első felében [...] Békásmegyeren jelentek meg az első falfirkák.”

„A kommunikációs forradalom, az egyetemes kommunikációs robbanás szerves részeként [...] hazánkat is utolérte egyfajta szubkultúra, alternatív kultúra, művészeti irányzat, a közterületi/zártterületi vizuális médiumok egyike: a graffiti.”

C) „Amerikában és Európa nagyvárosaiban is próbálták megszelídíteni, a kortárs képzőművészet részévé tenni a graffitit.”

„Az engedélyezett graffitiversenyek alkalmából, felszabadultan, [...] fújják a festéket a falra, a kartonlapra. Megindul egyfajta graffiti-szakmai párbeszéd a színek világáról, a fújó fejekről, a kép kompozíciójáról, az irányzatokról...”

D) „A többség szerint azonban a falfirkálás ízt éppen az adja, hogy illegális tevékenység.”

„Fél szemmel a köztéri felügyelőket, a tulajdonosokat, a rendőröket, fél szemmel a készülő művüket figyelik. A láthatóság, a láthatatlanság izgalmas élményt és tevékenységet, értelmes programot nyújt a művelőik számára: a szabadságot...”

E) „több száz olyan úgynevezett tagelő van, aki csupán az egy-két betűből álló kézjegyét (tag) hagyja ott minden létező felületen.”

„... közvetítenek vizuálisan értékes, igaz üzeneteket (a falfestészet) és értéktelen, hamis üzeneteket (a tagelők, a toy-k). [...] A toy-k nem tisztelik azoknak a rajzait, akik komolyan festenek, nincs önkontrolljuk, felelőtlenek, csak a vágy jelenik meg, hogy szeretnének szépen festeni és természetesen a jelenlét igénye.”

F) „A rendőrségnek nincs kapacitása arra, hogy éjjelente firkálókat hajkurásszon.”

„A bűnözés mai helyzete mellett a rendőrség fő tevékenységi körén kívül esik a graffiti jelenséggel való foglalkozás.”

G) „*az lenne a kívánatos, [...] ha lenne több szabad felület a városban, ahová a tényleg művészi értékű képeket legálisan lehet felfesteni.*”

„A belső igényesség, az önkontroll, az önfegyelem kialakításával; pozitív célok kitűzésével [...] pozitív irányba lehet befolyásolni a művelőit: az értékes esztétikum irányába, mert túlnyomó többségük jóindulatú ...”

Minden helyes mondat, mondatrészlet idézéséért 1 pont adható.

7 jó megoldás: **7 pont**

6 jó megoldás: 6 pont

5 jó megoldás: 5 pont

4 jó megoldás: 4 pont

3 jó megoldás: 3 pont

2 jó megoldás: 2 pont

1 jó megoldás: 1 pont

0 jó megoldás: 0 pont

*

A szöveg forrása: *Heti Válasz* 3. évfolyam 30. szám, 2003. 07. 25

A 9. feladat idézeteinek forrása: Hajdú József Ferenc *A fiatalok vizuális kultúrája és a graffiti jelenség*

SZÖVEGALKOTÁS

Nyelvi és szerkezeti szempontból értékelni csak az adott három téma egyikéről szóló dolgozatot lehet.

Ha a vizsgázó egynél több (két vagy három) szövegalkotási feladatot old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át a szerinte érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie. Ha a vizsgázó egyáltalán nem oldott meg szövegalkotási feladatot, az adott feladatra kapott pontszáma: 0.

A SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT ÉRTÉKELÉSÉNEK ELVEI

A lehetséges tartalmi elemek felsorolása nem jelenti azt, hogy a helyes feladatmegoldásban valamennyi elemnek szerepelnie kell. A lehetséges tartalmi elemekben adott választól eltérő minden jó megoldás értékelendő.

1. A szövegalkotási feladatok értékelése a teljesítménytartományokban közölt kritériumok, valamint az adott feladathoz tartozó lehetséges tartalmi elemek figyelembevételével történik.
2. A javítási-értékelési útmutató leírja a tartalmi minőségre (elérhető: 20 pont), a szerkezetre (elérhető: 20 pont) és a nyelvhasználatra (elérhető: 20 pont) adható pontok három teljesítménytartományát. A teljesítménytartományokon belül az értékelő dönt az elért pontszámról.
3. Az értékelő tanár a dolgozatban jelöli a szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibákat. A jelöléshez, valamint a helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadók.